

SLOVENSKI NAROD.

Izaja vsak dan zvečer, izmisi nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati po avstro-ogrski državi za vsa leta 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 8 K 50 h, za jeden mesec 3 K 30 h. Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vsa leta 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 6 K 50 h, za jeden mesec 1 K 90 h. Za pošiljanje na dom računa se za vsa leta 2 K. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poština. — Posamezne številke po 10 h. Na naročbo brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za označila plačuje se od štiristopne petit-vrste po 12 h, če se oznanilo jedenkrat tiska, po 10 h če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izločijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnštvo je na Kongresnem trgu št. 12. Upravnštvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je iz Vegove ulice št. 2, vhod v upravnštvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34. — „Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Naše stališče.

Pri XIV. glavni skupščini „Zaveze“ dne 15. avgusta t. l. v Trstu govoril učitelj E. Gangl.

I.

Slavni zbor! Ker je združeno v »Zavezi«, ki se je zbrala danes k svojemu XIV. glavnemu zborovanju, samo tisto avstrijsko jugoslovansko učiteljsko, ki je zavedno ter zaradi tega seveda naprednega mišljenja, sem preverjen, da pozna tako svoje pravice in svoje dolžnosti, kakor mu tudi ni neznano stališče, ki ga zavzema nasproti drugim stanovom v moralnem in materialnem oziru in ki ga zavzema nasproti svojemu narodu, iz katerega je zraslo in med katerim deluje in pušča svojega telesa in duha najboljše moči. In ker tvorite moje poslušalstvo zgolj tisti člani našega lepega stanu, ki se ne strašite in ne bojite, prištevati se naprednim našim vrstam, ki priznavate vedno in povsod, da se zavedate, kaj ste in čemu ste, se mi zde vam nasproti moja izvajanja nepotrebna. Odkar ni učiteljsvo samo služabništvo, odkar se je z lastno močjo in s skromno podporo prijaznejših mu elementov dvignilo — rekel bi — iz pasivnosti v aktivnost, odtlej se pač z vso opravičenostjo širi med nami zavest, da se poznamo, t. j., da niti ne precejamo, niti ne podcenjamo svojih zmognosti in moči. Zato pa tudi vemo, kaj smo in čemu smo, kaj smemo in česa ne smemo — vemo, da nekaj vzmoremo in veljamo, da nismo samo zato, da bi trpeli, nego da smo tudi zato, da kaj uživamo!

Zdi se mi pa potrebno, da ob tej priliki in na tem mestu prav na kratko izpregovorim glasno besedo vsem tistim — pa bodisi, da so nad nami ali pod nami — vsem tistim, ki prihajajo z nami v dotiko, ki imajo mnogo lepih nauk, a malo srca in malo dejanske ljubezni za nas! O, ti nauki in ta čudovita ljubezen! O obojem sem se že jaz sam prepričal, in danes se mi ponuja ugodna prilika, da dokazem svojo trditev vsaj z enim primerom. Ko je leta 1899. koncem oktobra

in začetkom novembra zborovalo vse avstrijsko učiteljsvo na Dunaju, je odposlalo vodstvo naše »Zaveze« mene tjakaj, da fungiram pri tem zborovanju kot zastopnik slovenskega učiteljsva. Ko je minilo zborovanje, sem imel čast, da sem govoril s slovenskim državnim poslancem, ki je bil še takrat vplivna oseba med našimi parlamentarci. Ker sem imel nalogo, da mu razložim želje slovenskega učiteljsva, sem to nalogo tudi zvesto izpolnil. Dobil sem za odgovor sicer zagotovilo naklonjenosti, a prejel sem tudi zlata vreden nauk na pot: »Bodite krotki in ponižni!« Besede, izpričujejoče naklonjenosti, niso sicer nikdar meso postale, pa tudi jaz sem se vrnil z Dunaja tak, kakršnega so me poslali tja, a ne kot oznanjevalec krotkosti in ponižnosti, zakaj drugače bi izključil samega sebe iz vrst naprednega slovenskega učiteljsva!

Krotkost in ponižnost bi nam izkopali grob, kamor bi legli s pekočim kesanjem: »Dana so nam bila v zakonu utemeljena sredstva, da se oprostimo iz verig in dvignemo do uglednosti, a mi smo kot svetopisemski junak zakopali te talente in sedaj legamo v grob, ko še nismo začeli živeti!«

A obojega nam je treba: prvič, da se oprostimo iz verig in drugič, da se dvignemo do uglednosti. Verige značijo sužnost, uklenjeno moč in voljo. V sužnosti se ne razvijajo značaji.

§ 1. zakona z dne 14. maja 1869. l., drž. zak. št. 62, pa določa namen ljudske šole tako-le: »Ljudski šoli je naloga, otroke нравно-pobožno vzgajati, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s potrebnimi znanostmi in zvedenostimi v nadaljnjo izobraževanje za življenje in dati jim pravo podstavo, da bodo enkrat vrli ljudje in državljani.« — Ako hočemo koga napraviti za vrlega človeka in državljana, mu moramo pred vsem vzgojiti značaj, ki mu kaže pravi pot in ki napravi človeka močnega in krepkega, da ne omaga v življenjskem boju. Kdor se pa zasužni drugim in jim proda svojo voljo, je jasno, da je vrgel od sebe tudi svoj značaj, a če je brez

značaja, je logična posledica tega, da tudi ne more vzgajati značajev, torej ne vrlih ljudi in državljanov, da dalje — če je tak človek učitelj — ne umeva namena ljudske šole ali se ne strinja z njim, da torej ni pravi učitelj, temveč učitelj samo zaradi tega, ker prejema plačo. In dasi je naša plača piškava, je vendar za take poštenjake še vedno predobra. Pritrdili mi boste, da je vse to popolnoma jasno in logično!

Resnično je nadalje, da tisti, ki se brezpogojno klanja komurkoli, zlasti pa onemu, ki je že v principu nasprotnik stanu ali korporacije, katerih član je, nikakor in nikoli ne skrbi za svoj ugled, nego mu škoduje in ga izpodkopava. In nemara ni kmalu komu treba toliko ugleda, kakor ga je treba šoli in učiteljsvu. Kjer uživata šola in učiteljsvo ugled, tam je njih delovanju zagotovljen vspeh. A komur ni do ugleda, temu ni tudi do vspeha — tak je torej nepotreben! Ker pa smo ob vstopu v službo prisegli, da se bomo ravnali po zakonih, je gotovo — če nismo smatrali prisege zgolj za formalnost — da smo priznali pomen tako § 1. omenjenega zakona, kakor vseh drugih paragrafov, torej tudi § 54., kjer beremo med drugim tudi to: »... ali kadar se zunaj šole vede tako, da to krati ugled učiteljskega stanu ali izdatnost delovanja njegovega kot odgojitelja in učitelja, uporabiti je disciplinarna sredstva...« § 54. nam torej kar naravnost ukazuje, da moramo čuvati svoj ugled in izdatnost svojega delovanja koncentrovati v vzgoji in poučevanju. In nihče, kdor je pravičen, ne more očitati naprednemu učiteljsvu, da se ne bojuje vedno in povsod za svoj ugled! Nihče, kdor je kdaj prisostvoval zborovanjem naše »Zaveze« ali okrajnih učiteljskih društev, ali le čital poročila o njih, ne more reči, da se napredno učiteljsvo ne zaveda svoje naloge, da ni njega žilava in vztrajna delavnost osredotočena v hrepenenju, da bi se

dvignil ugled šole in učiteljsva na tisto mesto, ki ga zasluži, na tisto mesto, s katerega bi se v vsi čudotvorni blagodejnosti razlivali žarki vede in omike daleč tja po šumnih mestih in tihih vaseh, tja vsepovsod po našipredragidomovini!

V Ljubljani, 19. avgusta.

Revanche?

Francoski vojni minister je imel v Villefranche pri odkritju vojaškega spomenika dva govora, ki sta velikomemško časopisje močno razburila. Govoril je o zastavi Belforta iz leta 1870., ki se naj razvije le ob uri velike vojne, ko bodo vsi Francozi dolžni nastopiti za ohranitev in integriteto svoje domovine. Vojak bodočnosti bo masčevalec Francije. Te besede se tolmačijo deloma tako, da je mislil André na novo vojno z Veliko Nemčijo, deloma tako, da je mislil na veliko vojno proti klerikalizmu, ki zastruplja armado. Razmere med Francijo in Nemčijo so vedno boljše in revanšna ideja je docela zadremala. Gotovo se čitajo ministrove besede ostrejšje kakor so bile mišljene. Vendar se smatra govor Andréja kot netaktičnost, ki bo Nemce ozdravila misli, da se že v kratkem osnuje nova trozveza, v kateri bodo Rusija, Nemčija in Francija. Nekateri mislijo, da je Andréjev govor demonstracija proti bratstvu Viljema in Nikolaja v Revalu. Vsekakor vladajo glede pomena Andréjevih besed razna mnenja in razni dvomi. Francoski oficialni listi gotovo prinesejo komentar, potem bo možno soditi o pomenu čudnega govora čenja Andréja.

Po kronanju kralja Edvarda.

Pri Spitheadu se je 16. t. m. vršila velika revija angleškega ladijevja. Udeležilo se je te parade 20 oklopnih, 24 križaric, 15 topničark in 32 uničevalcev torpedovk v petih vrstah. Ob poltreh popoldne so začeli grmeti na vseh ladijah topovi. Kralj se je pripeljal na svoji jahti iz Cowesa ter se vozil okoli ladi. Mornarji

LISTEK.

Po Gorenji Italiji.

Spomini s pota.

Osrednji odbor za prireditve prve mednarodne umetniške razstave v Turinu je povabil uredništvo »Slov. Naroda«, da si razstavo ogleda in o njej poroča. Tako se mi je dal na razpolago vozni listek I. razreda za brzovlak na progi Ponteba-Mestre-Verona-Milan in Turin ter permanentna vstopnica na razstavo.

Ugodne prilike, videti Gorenjo Italijo, nisem hotel zamuditi ter sedel 31. julija zvečer na gorenjski vlak, prenočil v Trbižu ter se naslednjega jutra svež in spočit odpeljal proti Benetkam. Popoldne ob 4. sem imel že lepo sobico v hotelu Capello nero za starimi prokuracijami na Markovem trgu. V nedeljo zgodaj dopoldne sem se odpeljal s prijetnima rojakoma v Milan, se ustavil za nekaj ur v Desenzanu ob Gardskem jezeru in dospel proti večeru v Milan; v torek popoldne sem se odpeljal v Turin ter bil še pred mrakom tamkaj. Ostal sem ondi do četrtega zvečer in se vrnil v Verono, kamor sem dospel

v petek ob 3. ponoči. Popoldne ob 3. sem se odpeljal proti Mestru, Vidmu (Udine) ter domov. Tako sem si ogledal v kratkem času najznamenitejša gorenjeitalijanska mesta. Vožnja je bila krasna, vozovi vseh vlakov, ki vozijo jako naglo, so bili čisti in udobni, življenje pa je ceno in dobro. Ljudstvo je povsod ljubeznivo in uslužno. Samo nekaj moram pripomniti: nemški svetovni jezik izgublja svojo veljavo že v Pontebi, tako da govori ne le železniško uradništvo, redarstvo, nego tudi brez izjeme meščanstvo Gorenje Italije izključno le italijanski in francoski. Le redkoma sem naletel na tujca, ki je znal nemški, in tudi po takozvanih nemških hotelih, restavrantih in pivopivnicah je malokje dobiti natakarka ali sobarico, ki zna nekoliko nemških besed. Celo po takomenovanih »internacionalnih istorijah« ne govori nihče drugače nego italijanski. »Svetovnost« nemščine se torej neha takoj onstran rumenožoltih kolov!

I. Benetke.

Vlak je drdral precej časa preko lagun in oddaleč se je že dolgo kazala pisana Venezia, ko smo se ustavili na kolodvoru koncem Velikega kanala. Takoj

pred poslopjem so stali majhni parniki (vaporetli), ki nadomeščajo naše tramvajske vozove in gondole, ki opravljajo posel fija karjev. Sedel sem na parnik ter odplul skozi ves kanal, ki ima obliko narobe obrnne velike črke S. Vapore se je ustavil tikoma poleg Markovega trga ter nas izkrcal na Molu Riva di Schiavone.

Sopotniki na parniku so mi bili nemški pevci, ki so prišli s slavnosti v Gradcu. Meni so se zdeli komični s svojimi debelimi lodenastimi suknjami in kocinastimi klobuki in jelenjimi repki. Vsak je nosil oprti v svoj kovčeg ali svoj »Rucksack«. Teh kovčgov in »Rucksackov« menda sploh nikdar ne odlagajo, kajti srečaval sem jih še dva dni neprestano z njimi. Menda nosijo ti Nemci seboj cele gostilnice! Tako, seveda, se potuje jako ceno.

Na parniku sem si ogledoval nebrojne gotške in renesančne palače ob Velikem kanalu. Krasne so še danes, akoprām so skrajnje zanemarjene. Dasi jim odletava omet, dasi se tuintam krušita kamen in opeka, ter je postala prvotna barva s tem umazana, nudijo očesu s svojo smelo, veleokusno arhitektoniko, s svojimi koničastimi, z marmoretem obrobjenimi dolgimi in ozkimi okni ter visokimi vrati največji

užitek. Povsod dekorativni kipei, stebriči in nebroj, kakor lastavičja gnezda predrzno visoko nad vodo visečih balkonov! In vsaka palača v svoji posebni barvi, iz vsake vodijo v kanal lepe stopnjice, pred katerimi stoje v kanal zabiti koli, pobarvani z bojami dotičnega benečanskega mogotca. Benečan, ki se je vozil z menoj, imenoval je sedanje in bivše posestnike raznih palač, veličastnih cerkev in uradov. In mimo mene so švigala slavna imena dožev, kuratorjev, vojvod in umetnikov iz XIII., XIV., XV. in XVI. stoletja. Koliko slave, moči groze in nasladnosti so videle te stavbe! Takoj spočetka kanala, nasproti cerkve sv. Marka, ležita Punta della Salute in Dogana di Mare, glavni carinski urad, na strehi kip vrteče se Fortune na veliki krogli, dalje na visokem podstavku prekrasna cerkev S. Maria della Salute s svojima ogromnima kupoloma in tremi kapelami, polnimi slik Tiziana, Salviata, da Parme ter kipov raznih neumrljivih plastikov, potem Pallazo Corner della Cà Grande, stavba Jac. Sansovina, danes prefektura in sedež Consiglia provinciale, Palazzo Rezzonico s slavnimi fresko-slikami, Palazzo Foscari, hiša znamenitega, a poginolega dožeta, Palazzo Pisani in

so mu klicali »Hurra!« Dve uri je trajalo pregledovanje ladijev. Zvečer so bile ladje električno razsvetljene. Revije se je udeležilo vse ministarstvo in najvišja generaliteta. Na ladji »Nigeria« so bili lord Chamberlain, lord Roberts in lord Kitchener. Parnik »Saxon« je pripeljal Botho, Deweta in Delareya. Buri so šli takoj na »Nigeria«, kjer so bili najprijaznejše sprejeti. Občinstvo jih je zopet navdušeno pozdravljalo. Potem so se odpeljali v London, kjer jih je občinstvo navdušeno pozdravljalo. Zlasti Deweta je hotelo vse videti. Delarey je došel z gospo, dvema hčerka in s tremi drugimi damami. Buri so zasedli privaten omnibus ter se med viharimi klici peljali v svoj hotel. Generali so bili očitno veseli lepega sprejema v prestolici Anglije, ki jih je po hrabrem boju premagala. Dewet je povedal, da se odpelje s tovarišema tudi v Zedinjene države, predno se vrnejo domov. Kralj jih je ljubeznivo povabil na dvor, kamor so tudi šli ter bili odlikovalno sprejeti. Danes se udeleže menda pogreba generala Luke Mayerja, katerega je nenadoma zadela kap.

Vojna v Venecueli.

Od 1. 1886, ko se je končalo plodno predsedništvo generala Blanca Guzmána, je v zedinjenih državah Venecuele skoraj neprestano vstaja. Sedanji predsednik Castro je bil surov usurpator, ki je zapravljal državni denar za lastno nasladno življenje, se zapletel v konflikte z inozemstvom in briskiral domačine in zlasti člane vlade. Že v novembru so hoteli vreči sovražnega predsednika. Ali zarota se je razkrila in vojni minister je moral v ječo. Drugi vodje upora so utekli v gorovje. Sedaj pa se je začela prava vstaja, katero je vodil bivši finančni minister, Matos, 55 let star mož, večkratni milionar in evropski izobražen gentleman. Matos se je nastanil na otoku Trinidad ter nabral za ustajo iz vse države skoraj 3 milijone kron. Tam je formiral svoje čete. Doma pa so pripravljali ustajo in ustaške čete general Mendoza, predsednik države Carabobo, general Fernandez, prejšnji vojni minister, general Cedeno, carinski oskrbnik v Puerto Cabellu in general Juan Pietri. Že tem se je posrečilo polastiti se velikega ozemlja države in pa nabrežja ter premagati opetovano vladne čete. Spočetka januarja t. l. se je Matosu posrečilo izkrcati mnogo orožja in streljiva. Ustaja se je nato razširila. 24. maja pa je Matos prišel v Carupano, prevzel vrhovno poveljništvo vseh ustaških čet ter začel večje operacije. Odmarširal je proti glavnemu mestu Caracas s 7000 možmi; Castro je imel le 4500 mož. Riera se je 11. junija polastil mesta Coro, in 2000 mož s 5 topovi je moralo pred ustaši kapitulirati; 3. julija je general Rolando med mestoma Barcelona in Aragua premagal 3000 mož, ki sta jih vodila Castro in Modesta. Ustaši so zasedli nato Barcelono ter vrgli predsednika države Barcelona, Mariana, v ječo. V teh bojih je padlo na

Layard z zbirko imenitnih slikarj, luksuriozni Palazzo Papadopoli, Palazzo Grimani, mojstrsko renesančno delo znamenitega arhitekta Saumichelija, Palazzo Daudolo, sedaj Municipio, Fondaco de' Tedeschi, v XII. veku skladišče nemškega trgovca, danes poštni urad, Palazzo Michiel dalle Colonne, krasna gotška stavba iz 17. stoletja z mnogimi umotvori, Cà Doro, najličnejša gotška palača, Palazzo Pesaro iz 17. stoletja, danes dom umetnikov in galerija modernih mojstrov, Fondaco de' Turchi, v 17. veku prebivališče Turkov, danes Museo civico, Palazzo Vendramin-Calergi iz XVI. veka, med najlepšimi benečanskimi privatnimi palačami, danes last princa Henrika Bourbonskega, z mnogimi umetninami (v tej palači je umrl Rikard Wagner ter je o njej spisal d' Annunzio svoj roman »Il Fuoco«), Chiesa degli Scalzi, najsijajnejša benečanska cerkev v baroknem slogu itd.

Na desni in levi same genialne stavbe nekdanjih benečanskih milionarjev ali dragocene cerkve in cerkvice zanimivih slogov. Vsaka zase znamenitost, vsaka zase bogat muzej večnokraskih del! V nekaterih pa so nastanjene danes že moderne restavracije, kavarne ali prodajalnice.

Prozajiček zaključek nekdanjega poezije polnega začetka — Pegazi v jarmu!

(Dalje prih.)

vladni strani 8 generalov, 23 polkovnikov in 167 mož. Mesto so ustaši oplenili, razbili francoski brzojavni urad ter oropali konzulate zjed. držav Severne Amerike, Italije in Holandije. Ustaši so se obrnili nato proti mestoma Cumano in Caracas z luko Puerto Cabello. Če se polasté ustaši še teh dveh mest, je usoda predsednika Castra odločena. Vladi manjka vsega: denarja, orožja in streljiva, vojaki ubegajo k ustašem in splošna demoralizacija se kaže povsod. Ustaši so zamorci, mulati, kreoli, mestici in Indijanci, pa seveda domačini. Uniforme nimajo; edini znak jim je platnen trak okoli klobuka z napisi in imeni generalov. Obleženi so v bele hlače in srajce, na nogah imajo sandale. Patrone nosijo v vreči na hrbtu. Puške imajo stare. Streljivo jim nosijo osli. Venecuela je nekako dvakrat toliko kakor Nemčija; v njej živi okoli 40.000 inozemcev, večinoma Špancev, Nemcev, Francozov, Italijanov, Sev. Američanov in Angležev. Ustaške in vladne čete postopajo enako surovo in divjaško. Nemške in američanske ladje so hotele že parkrat izkrcati svoje moštvo v varstvo tujcev. Bržčas posežejo končno Severne zedinjene države po Venecueli, da naredo mir in red ter se polasté tudi te države.

Najnovejše politične vesti.

Viljem in Bavarsko. Nemški, zlasti bavarski listi neprikrito pišejo, da je Viljema zopet enkrat zapeljala strast k nepredvidnim besedam. Centrum bo radi tega zahteval odgovor v državnem zboru. — Cesarjev rojstni dan se je obhajal v vseh mestih širne Avstrije z lojalnimi slavnostmi. — Körber-Széll. Körber se je vrnil v nedeljo iz Išla na Dunaj, Széll pa v Budimpešto; 22. t. m. bodo nova pogajanja. Včeraj je bil zbran ministrski svet na Dunaju. — Slavnost sv. Joakima in papež. Na dan svojega krstnega patrona sv. Joakima je imel papež cerkle, pri katerem je bilo navzočih 21 kardinalov, mnogo škofov, prelatov in dostojanstvenikov. Papež je dejal, da ga veseli, da verniki pošiljajo v Rim toliko denarja za zgradbo kapel v cerkvi sv. Joakima. Papež je vzlic svoji starosti popolnoma zdrav. — Guverner na Libanu. Pri avstrijskem poslaniku v Carigradu se je vršilo posvetovanje radi imenovanja novega guvernerja na Libanu. Turčija pa hoče, da prejšnji guverner Naum-paša ostane v službi. — Burski generali v Londonu so bili jako prisrčno sprejeti; neprekladne množice ljudstva so jih čakale na koldvoru. Ljudstvu govoriti pa niso hoteli. — Ustaja v Venecueli. Nemška vojna ladja ostane še v Puerto Cabello, dočim američanska odrine v Caracas, da se preskrbi s premogom. — Socializem. V Ustju nad Labo zborujejo avstrijski socialno-demokratski vodje. Pristašev si pa na Severnem Češkem ne bodo pridobili, ker je delavstvo na Češkem, tako češko, kakor nemško, preveč nacionalno.

Rimski klerikalizem

in še to in ono.

XIX.

Že večkrat smo povdarjali, da je klerikalizem logična posledica načela, da stoji država pod cerkvijo in mora biti cerkvi v vseh zadevah pokorna. Če je država le dekla cerkve, potem tudi ne more in ne sme imeti nobene oblasti nad duhovščino. Klerikalizem stoji tudi res na tem stališču in zahteva za duhovščino popolno nedotakljivost, saj to, kar velja za papeža, velja tudi za vse njegove reprezentante.

Pa klerikalizem ne zahteva samo popolne neodvisnosti in nedotakljivosti za duhovnike kot osebe, nego tudi za vse njih delovanje in nehanje za vse duhovniške naprave itd. itd., cerkev hoče biti nad državo, hoče biti samosvoja država v državi.

In kako to utemeljujejo? Klerikalizem pravi, da Kristus ni mogel vnaprej določiti mej cerkvene oblasti in vsled tega je ta pravica prešla na papeže. Ti določajo sami meje cerkvene oblasti in država se mora temu pokoriti! Ali ni to lepo? Na srečo nima cerkev moči, da bi tej svoji zahtevi pomagala do veljave, kajti doslej se celo veki klerikalna Avstrija ni temu pokorila, ampak dovoljuje ona cerkvi tisto oblast, ki jo hoče dovoliti.

O cerkveni imuniteti je pisal jezuit Hammerstein: »Imuniteta je osebna, stvarna in krajevna. Osebna imuniteta odreja posvetnim oblastvom vsako pravico nad duhovščino, nad posvetno in nad redovniško. Duhovniki so takorekoč

eksteritorialni, ker niso podvrženi niti zakonodajni, niti sodni, niti izvršilni oblasti tistih držav, v katerih živijo. Duhovniki se morajo držati državnih zakonov, le v kolikor isti niso v nasprotju s kanoničnim pravom. Izsiliti se pa ta dolžnost s posvetnimi sodišči ne more. Posvetni sodnik sme duhovnika le tedaj kaznovati, če ga je cerkev izročila posvetni oblasti. Podobno, kakor z osebno imuniteto, je tudi stvarno, ki odteguje cerkvene in duhovniške naprave posvetni oblasti in dolžnosti, plačevati davke. Krajevna imuniteta določa končno pravico, dati zavetje, in brani kazenski oblasti posegati v cerkev.«

Da, še danes — to priča odločba sv. oficija z dne 22. decembra 1880. — stoji cerkev na stališču, da zapade izobčenju, kdor v cerkvi ali v kakem samostanu aretira kacega hudodelca.

Iz vsega cerkvenega nauka glede duhovniške imunitete izhaja naslednje:

1) Papež je popolnoma neodvisen od vsake posvetne oblasti in morajo vse posvetne oblasti biti njemu pokorne.

2) Posvetna oblast nima prav nobene pravice nad duhovščino in tudi ne nad cerkvenimi osebami nižje vrste niti nad redovniki in redovnicami.

3) Duhovščina tudi v civilnih pravnih zadevah ni podvržena državnim sodnijam.

4) Državna sodnija nima nobene kazenske pravice niti nad duhovniki niti nad drugimi cerkvenimi osebami. Tudi, če je kak duhovnik storil kako hudodelstvo, predno je vstopil v duhovniški stan, nima država pravice, ga kaznovati.

5) Državni zakoni nimajo za duhovnike nobene veljave. Kardinal Bellarmin pravi v tem oziru: Duhovniki so le radi dobrega redu dolžni, ravnati se po tistih posvetnih postavah, ki niso v nasprotju s cerkvenimi postavami, a se ne smejo postaviti pred posvetnega sodnika, ako se po teh postavah ne ravna.

6) Vsa posestva duhovnikov so od posvetne oblasti neodvisna in oproščena vseh davkov. Če je kak duhovnik s cerkvenim dovoljenjem plačal kak davek, ga mora država sprejeti s ponižno hvaležnostjo, pravi kanonično pravo.

7) Ako hoče papež cerkvene osebe odtegniti pokorščini posvetni oblasti, nima nobena posvetna oblast pravice, zahtevati pokorščino od dotičnika.

Tako je klerikalno pravo. Cerkev hoče, da naj bi taka »pravica« veljala še danes in papež Pij VII. je bridko tarnal, da so za cerkev nastali taki časi ponižanja, da še svojih »najsvetejših načel« ne more v veljavi ohraniti. Tudi katoliški »Staatslexikon« pravi, da se cerkev teh »pravice« načeloma tudi dandanes drži in zahteva, da se jih uveljavi. Ako bi bilo konec »slabim časom«, bi najprej zahtevala take predprave za duhovščino. Mislimo, da bo še dolgo časa čakala na te »dobre čase« in da vse kaže, da postanejo ti »slabi časi« še veliko slabši.

Kako dosledno se bori cerkev za duhovniško nedotakljivost, za to imamo obilo izglede iz zadnjih časov. Ko je n. pr. v kraljestvu sardinskem bila odpravljena duhovniška nedotakljivost, je papež Pij IX. odločno protestiral, da bi morala biti duhovščina pokorna posvetnim oblastvom. Leta 1862 je papež sklenil z republiko Ekvador konkordat, ki določa, da nimajo državne sodnije niti v civilnih niti v kazenskih zadevah nobene pravice in oblasti nad duhovniki in da sodijo v tacihi zadevah jedino le škofijske sodnije!

Toda, kaj bi iskali slučajev v tujih krajih! Pogledimo le, kaj pravi avstrijski konkordat iz leta 1855. Člen 10. tega konkordata data določa, da spadajo vsi cerkveni pravni slučaji jedino le pred škofijsko sodnijo in istotako vsi zakonski prepri (ločitev zakona itd.). Člen 11. določa, da imajo škofje pravico, prisojati duhovnikom kanonične kazni in jih tudi zapreti. Člen 13. pa pravi: »Z ozirom na časovne razmere dovoljuje Njegov Svetost, da posvetne pravne službe duhovnikov preiščejo in razsodijo posvetne sodnije.« Člen 14. določa, da pa smejo posvetne sodnije soditi duhovnike radi storjenih hudodelstev, a le »z vsobzirnostjo, ki gre njihovemu stanu«. Duhovnik, ki je obsojen na ječo, ne sme biti zaprt z drugimi hudodelci, če je obsojen le na zapor, odsedi svojo kazen v samostanu. Škofe sme posvetna sodnija soditi le s papeževim dovoljenjem, tudi če se gre za kako hudodelstvo.

Tako je bilo še pred nekaj desetletji v naši državi. Ta konkordat pač najbolje svedoči, kako popolno imuniteto si lasti cerkev.

V srednjem veku, pa tudi še dolgo pozneje je cerkev v resnici uživala vse te pravice in tudi danes nič ne prikriva, da deluje na njih pridobitev. Kake razmere bi potem nastale, to si je lahko misliti, saj pričajo razni slučaji jasno dovolj, kako namene ima cerkev. Tako je sredi minolega stoletja katoliški duhovnik Borcynski prestopil k protestantski cerkvi. Izpolnil je vse predpise avstrijskih zakonov, a vzlic temu so ga na škofovo zahtevanje aretirali in škof ga je dal za-

preti v nekem samostanu v podzemsko ječo tik kanala in tam je bil pol leta zaprt — ob samem kruhu in vodi. Šele, ko je liberalno časopisje začelo vojno, so ga osvobodili. Leta 1870 so papeževi zadržki odgnali v samostanski zapor nadškofa Casangiana in generalnega vikarja Stefamana.

Pač ni treba šele omenjati, da je z duhovniško imuniteto konec vsakega pravega reda v državi in da je ta duhovniška imuniteta silna nevarnost za državo samo, kajti vsled nje je duhovnik oproščen vseh dolžnostij proti domovini, ki ga živi in samo izvršilni organ tujca, ki hoče biti absolutni vladar vsega sveta.

Pevska slavnost v Zagrebu.

(Izviran dopis.)

Iz Zagreba 18. avgusta.

Dodatek k prvemu koncertu dne 16. avgusta.

Pri tekmovalnem koncertu, je kakor pri vseh prireditvah sodelovala godba domačega kr. domobranskega polka. Najprvo je zelo hvalevredno »svirala Lisinskega uverturo k operi »Porina«. Skladba, ki je zelo solidno pisana v starejših klasičnih oblikah in ima lepo motivično vsebino in bogat razplet, je jedna najboljših instrumentalnih del, ki so nam iz hrvatske glasbene literature znana. Kot začetek drugega dela pa je godba svirala Duga novo svečano uverturo, posvečeno pevskemu društvu »Kolo«. Skladba kaže talent, ali v obliki, v dispoziciji in celo v tempih in v instrumentaciji se preveč naslanja na uverturo k Smetanovi »Prodani nevesti«.

Svečani matiné dne 17. avg. ob 11. uri v narodnem gledališču je pričela ista godba z Bendlovo »Rapsodijo po jugoslovanskih motivih« in se odlikovala še bolj nego pri prejšnjem koncertu po eksaktnosti in temperamentu. Skladba je zelo dobra, a za ta slavnostni povod predolga. Glavno ulogo je pa pri matinéju imelo seveda pevsko društvo »Kolo«. Njegov zbor, broječ okoli 70 članov, izborna izvežbanih inteligentnih pevcev, je dvakrat nastopil, a prvikat v manjšem oddelku, v takozvanem »malem zboru Kola«, broječem 22 najboljših pevcev, ter izvrstno zapel dve skladbi najstarejših in najbolj priljubljenih hrvatskih skladateljev moških zborov, namreč Lisinskega »Predivo je prela« in Eisenhuthov »Tic«. Celi mogočni zbor pa je izvajal Zajčovo novo veliko kantato za moški zbor in orkester. Prvi dve pesmi sta v svoji preprostosti in resnično lepi muzikalni vrednosti napravili lep, blag in čistosten vtis. Obsežna, osem odstavkov broječa kantata slika po besedah prof. Milerja boj Hrvatov in Tatarov leta 1242. in sicer: I. Izvirna hrvatska himna, II. Burni napetost razdeljenim in skupnim zborom, III. Idilična slika, IV. Prizor iznenadenja, V. Želja in molitve, VI. Boj, VII. Lirični napetost, VIII. Finale. Skladba je deloma mogočna, deloma prisrčno ljubka narodna kantata v obliki prejšnjih Zajčevih velikih kantat. Moški zbor »Kolo« je največji in najstarejši zagrebški pevski zbor. V njem je zbrana najvišja pevška inteligenca. Za koncertni razvoj hrvatske glasbe je posebnega pomena po svojih samostojnih koncertih kakor tudi po svojem sodelovanju pri koncertu »Glasbenega zavoda«. V prejšnjih časih je imelo »Kolo« pod Falterjem tudi mešan zbor ter je med drugim izvajalo nam dobro znanega Dvořákovega »Mrtvaškega ženina«. V zvezi z »Glasbenim zavodom«, ki daje ženski zbor, pa je lani izvajal Rossinijevo »Stabat mater«. V družbi z ženskim zborom »Glasbenega zavoda« ima torej isti pomen in namen kakor pevski zbor naše »Glasbene Matice«. Zbor »Kolo« je pri matineju svojo nalogo izvrševal izvrstno, z velikim navdušenjem in z najboljšim uspehom.

Nekaj posebnega pa je bilo, da je nastopil tudi oddelek češkega pevskega društva »Hlahol« iz Prage, ki potuje v večji družbi Čehov po naših južnih krajih in je nalašč zaradi zagrebških slavnosti premenil svoj prvotni potni načrt. »Kolo« je gotovo Čeha odlikovalo s tem, da je njim edinim pripustilo nastopiti pri najslavesnejšem delu vse slavnosti, pri matineju. Z velikanskim navdušenjem pozdravljeni so zapeli Lewovovo »O horye«. To petje je bilo pač vrhunec vsega petja v Zagrebu.

Vse je bilo muzikalično najfinejše mojstrsko izvedeno v dinamiki in niansiranju, v izgovoru in ritmiki. Osobito ritmika je bila absolutno precizna. Ker gromovitega odobravanja ni bilo konca, morali so dodati še dve češki skladbi. Uspeh Čehov je bil brez ugovora od vseh družtev, kolikor jih je v Zagrebu v teh dneh nastopilo, največji.

V zadnji točki koncertnega vzporeda izvajala so vsa prisotna pevška društva novo skladbo »Himna 40-godišnjici »Kola«, katero je zložil Vilko Novak, nov skladatelj, nam dosedaj precej nepoznan. Opazili smo že pri tekmovalnem koncertu prejšnji dan, da se je kar pet njegovih skladb

izvajalo, od različnih pevskih zborov. Po vrednosti bi mi te skladbe tako vzporedili: Najboljša je bila »Doma kras«, izvajana od zagrebške »Slobode«, druga »Na osvit«, izvajana od zagrebškega »Merkurja«, tretja »Hrvatskoj pjesmi«, izvajana od »Zore« iz Karlovca, četrta »Hrvatskoj«, izvajana od »Trebeviča« iz Sarajeva in peta »Poputnica«, izvajana od »Nade« iz Banjaluke. No, tudi »Himna« je dobra, za to priliko zložena skladba. K sklepu se je pela »Ljepa naša domovina« ob velikanskem navdušenju.

Pri tem koncertu so sodelovali tudi trije solisti ob spremljevanju orkestra. Bogdan pl. Vulaković je hvalevredno pel arijo iz opere »Maričon«, ki je zložena v običajni obliki. Gospa Leonija Brückl je pela Vilharjevo »Mrtev ljubav« in Albini jevo »Prva pjesma«. Dama, nekdanj odlična umetnica hrvatskega narodnega gledališča, je v svojem glasbenem čustvovanju in predavanju še vedno mojstrica, a njen glas je izgubil nekdanjo lepoto in svežost. Pri močnih mestih je včasih celo precej distonirala, ker ne more s polno močjo vzdržati čistega tona. Isto velja o njenem solističnem nastopu pri prvem koncertu v Vilharjevem »Na Ozlju grad«. Od solistov je najboljši pel Ernesto vitez Cammarotta. Pel je dve jako simpatični novi skladbi mladega hrvatskega skladatelja Josipa Hatze, ki je ravnokar dovršil svoje kompozicijske študije pri Mascagniju v Pesaru na Laškem, »Rad milijah umrieti« in »Ti«. Instrumentacija je takoj pri prvih akordih pokazala moderni laški, recimo, Mascagnijev način. Melodije in izraz skladbe sta jako poetična, instrumentacija stoji na moderni višini, dasi motivni material sam na sebi še ni preoriginalen. Pričakovati je od mladega skladatelja lepo bodočnost za hrvatsko in sploh jugoslovansko glasbeno literaturo.

Dolgi, vzneseni »proslav« Harambašičev je ljubko in pristržno govorila dražestna Ljerka pl. Šram, dasi ji za take momente primanjkuje velikost glasu.

Gledališče je napravilo po svoji svečanostni krasoti najlepši utis. Lože so bile napolnjene najlepšega cveta hrvatskih dam in najodličnejšega občinstva. Pa tudi vsi drugi prostori so bili prenapolnjeni. Slovenci smo posebno opazili, da je bilo prav mnogo navzočega tudi duhovništva, katero se je udeleževalo tudi vseh drugih slavnosti in šlo celo v slavnostnem sprevodu.

Križevački škof Drohobeczy je kot pokrovitelj in predsednik zagrebškega »Glasbenega zavoda« daroval »Kolu« velikanski srebrni venec, ki je vreden več tisoč goldinarjev, in priložil pristržno in navdušeno pisano pismo. In pri nas? —

Po matineju je bil še skupni odhodni obed pevcev, katerega se pa, žal, Slovenci nismo mogli več udeležiti, ker je bilo treba hiteti na vlak.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 19. avgusta.

— **Cesarjev rojstni dan** se je včeraj, kakor povsod tako tudi v Ljubljani praznoval na običajni način. Dopoldne je bila velika maša, ob 2. uri popoldne pa v slavnostni dvorani deželnega predsedstva dine, pri katerem je deželni predsednik baron Hein napil cesarju. Na desni poleg deželnega predsednika so sedeli knezoškof dr. Jeglič, dež. glavarja namestnik baron Lichtenberg, finančni prokurator dvorni svetnik dr. Račič, dež. odbornik dr. Tavčar, podpolkovnik pl. Lukanc, deželni vladni svetnik marki Gozani, na levi poleg dež. predsednika general baron Gale, komornik baron Rechbach, deželnosodni podpredsednik Pajk, predsednik odvetniške zbornice dr. Majaron, deželnovladni svetnik gróf Margheri, orožniški zapovednik podpolkovnik Riedlinger. Na drugem koncu je sedel dež. glavar pl. Detela. Na desni od njega deželnosodni predsednik Levičnik, dež. odbornik Povše, predsednik Kranjske hranilnice Luckmann, stolni dekan Zamejic, dež. šolski nadzornik Hubad, deželnovladni svetnik Kulavics, na levi od glavarja finančni ravnatelj dvorni svetnik Lubec, dvorni svetnik dr. pl. Rüling, župan Hribar, predsednik zdravniške zbornice dr. vitez Bleiweis, predsednik trgovske in obrtne zbornice Lenarčič in predsednik notarske zbornice Plantan. Tudi sta se udeležila dineja okrajna glavarja Laschan in Haas.

— **Škofovi zavodi v št. Vidu.** Kakor čujemo, se je g. knezoškof odločil, da pri svojih zavodih v št. Vidu napravi popolno kanalizacijo in je opustil tisti za Ljubljano skrajno nevarni načrt, o katerem smo govorili v soboto. Če je k temu pripomogel naš članek, nas to veseli.

— **Praški „Hlahol“ v Ljubljani.** Svetovnoznane praškega pevskega zbora »Hlahola« oddelek, takozvani »Kroužek«, dospe prihodnji petek, 22. avgusta popoldne ob pol 3. uri z daljšega popotovanja preko Zagreba, Reke, Opatije, Trsta in Postojne v Ljubljano. Pri veliki pevski slavnosti v Zagrebu je ta izborna četa pevcev z absolutno preciznim izvajanjem dosegla izmed vseh navzočih 55 pevskih društev najpopolnejši in največji uspeh. S pevci potuje tudi mnogo dam in gospodov iz Prage in od drugod, vseh skupaj 39 oseb. V petek zvečer se snidejo Čehi s svojimi pevci na vrtu »Narodnega Doma«, kjer bo sestanek Čehov in Slovencev ob prosti koncertni zabavi, ki pa bo po vrednosti petja najlepši koncert.

— **Tržaški škof dr. Nagl** se je včeraj zvečer v spremstvu prošta dr. Elberta z Rudolfovega pripeljal v Ljubljano. Danes zjutraj se je škof odpeljal z brzovlakom proti Trstu.

— **Z Brda** se nam poroča: Svečani maši prilikom rojstnega dne presvetlega cesarja prisostvovalo je vojaštvo, uradništvo, občinsko predstojništvo ter mnogo ljudstva. Komaj je zadonela cesarska pesem, odšel je župnik izpred oltarja. Ni nam znano, ali se hoče s tem staro sovraštvo papeža proti cesarskim postavam, od njega prokletim, ali neodvisnost cerkve od vladarja označiti, razsodnega moža mora taka demonstracija pritlikavega župnika vspricho vzositega trenutka le ogorčiti. S tem se priprostemu ljudstvu, kateremu so politične pridige o klerikalnem programu »Vse za vero, dom in cesarja« že vso ljubezen in pravo vero in pravo domoljubje zadušile, še tista iskrica državlanskega čuta in patriotizma zatre, ki je vsplapolala v mladostnih letih pod vplivom učiteljev. Brezvestno je še strani naših duhovnikov, ko se z ostanki idealov sebi zaslužjenega ljudstva tako lasicno igrajo.

— **Kako se še brevir moli.** Kadar se spravijo naši duhovniki nad brevir, gredo kaj radi na prosto, kjer si dajo navidezno svojo pobožnost od ljudstva občudovati. Nekateri duhovniki zasledujejo pri teh verskih demonstracijah še druge cilje. Nekje na Štajerskem živi mlad kapelan, ki rad vidi domačo učiteljico. Koketiranje in sestanki niso vedno mogoči, kadar bi se g. kapelanu spoljubilo. Toda ljubezen je iznajdljiva. Hoteč moliti brevir, gre pred učiteljico stano vanje, mrmra nekaj časa v knjigo, potem se ozre kvišku, napravi »ta veliki« križ in kot podaljsek poljubi svojo roko ter vrže fino in spretno svoji dragi zroči raz okno daleč na okrog se razlegajoči poljubček. Ne vem, koliko križev je treba pri molitvi brevirja narediti. Kapelan jih naredi precejšnje število in kolikor križev — toliko poljubov. Vera, upanje, ljubezen so pač povsod v tesni zvezi.

— **50letnico službovanja je obhajal v nedeljo** v krogu svojih sodrugov in prijateljev kovač na južnem kolodvoru Janez Možina v gostilni pri »Novem svetuc«. Navzoč je bil tudi gosp. Posch, višji inspektor iz Trsta, kateri je imel primeren nagovor na jubila. Možina je bil s krasnimi darili obdarovan. Častitamo starčku, ki je težkem delu vzdržal pol stoletja.

— **Redka divjačina.** V lovišču Medvode pri Ljubljani v bližini Igale-vrha, vrha, kjer raste Dauphne Blagajana, ustrelil je sonajemnik lova A. P. iz Ljubljane velikega divjega kozla, za ta kraj redko divjačina.

— **Iz Metlike** se nam piše: C. kr. deželni šolski svet je vsled inšpekcijskih poročil c. kr. deželnega in okrajnega šolskega nadzornika izrekel šolskemu vodstvu in učitelstvu štirirazredne ljudske šole v Metliki zaradi jako ugodnih učnih uspehov v preteklem šolskem letu priznanje.

— **Nemška ljudska šola v Ljutomeru.** Slovenci so tudi pri učnem ministrstvu propadli s svojo pritožbo, da se trg Ljutomer izloči iz dosedanjega šolskega okoliša in konstituira kot samostojen šolski okoliš. S tem so tržani oproščeni vsacega prispevanja za dvojezično cesarja Franca Jožefa šolo v Ljutomeru. Nemci imajo svojo nemško šolo, Slovenci pa dvojezično.

— **Od Sv. Ivana pri Trstu** nam poročajo: Vsako leto naznanjali so nam Svetoivančanom topiči godovni dan našega vladarja; letos pa je bilo vse tiho. Tudi ob procesiji sv. Rešnjega Telesa ni bilo letos streljanja. Ker smo vedeli, da strelja vsako leto naš poslanec g. Vatovec, vprašali smo se začudeno, kako je to mogoče. In izvedeli smo sledeče: G. Vatovec je napravil letos pismeno prošnjo, v kateri je prosil tukajšnjo policijo, naj mu dovoli tudi letos streljati, kakor je streljal že toliko let ob procesiji in na predvečer godovnega dne našega vladarja. Na slovensko prošnjo prejel je nemški odgovor, v katerem mu je policija prepovedala vsako streljanje s topiči pod kaznijo. Tako goje v Trstu lojalnost!

— **Afrika v Ljubljani.** Na vrtu »Narodnega doma« se je nastanila družba naših zamorskih »bratov« in »sester« iz tropične Afrike. Njihov impresario pojasni vselej pred predstavo zgodovino in šege naših barvastih gostov. Domovina rodu Tongo in Mandingo, ki je najbolj razširjen negerski narod v zahodni Afriki, se razprostira pri izviru reke Senegal in ob zgornjem Nigru, toda zdaj so razširjeni pravzaprav po celi srednji Afriki. Vseh jih je okoli 8 milijonov. Njihov obraz ima pravilnejše poteze kakor pri drugih Negrih, njihov duh je bister, rast je, zlasti pri ženskah, vitka, lasje popolnoma volnaste, ustne debele in nos ploščat. Vobče je to zmeren, delaven in inteligenten del senegambijskega prebivalstva, ki se odlikuje tudi v industriji in trgovini. V vrtu »Narodnega doma« jih je 45. Afriške krasotice vam boste zdaj uprizorijo balet — in kako se inteligentno kretajo!! — zdaj vam zopet zapojejo kako svojo »okroglo« ali zaplešejo afriško mazurko, moški vam pokažejo, kako so v strategiji izvežbani — no, in vse to je v sedanjih dolgočasnih dneh za nas dovolj.

— **Kaj se vse lahko hišnemu gospodarju zgodi.** Zidar Matevž Cerar ima hišo v Malih čolnarskih ulicah. V tej njegovi hiši stanuje črevljar, ki mu rad nagaja. Ko je Cerar predvčerajšnjim črevljarja posvaril, ker je okoli hiše razgrajal, je to črevljarja tako raztogotilo, da je svojega gospodarja nabil s pestjo po glavi, in ko se mu je ta v bran postavil, je tekel v sobo po nož. Hišni gospodar je moral pred stranko bežati in se skriti v podstrešje.

— **Nezgode.** Delavec na južnem kolodvoru Anton Kodran, 49 let star, stanujoč Pred Prulami šte. 9, je ponesrečil pri izkladanju praznih sodov iz vagona. Zdrknil mu je sod na roko in ga pritisnil za prste. — Ravno tam je ponesrečil delavec Josip Kavčič, 24 let star, stanujoč v Sv. Florijana ulicah št. 44. Pri nakladanju prtljage v voz brzovlaka prišel je s palcem pod prav težak kovčeg, ki mu ga je zmečkal.

— **S strehe padel** je včeraj popoldne na Karolinski zemlji št. 15 najstletni deček Anton Križman. Splazil se je bil skozi strešno okno na streho, kjer mu je na pločevini pred oknom spodrsnilo in je zdrčal po strehi in padel kake štiri metre globoko s trebuhom na ograjo. Poškodoval se je nevarno.

— **Tatvine.** Služkinji Heleni Tripilakovi iz Brezovice je bil danes zjutraj v cerkvi Srca Jezusovega ukradel nekdo bel solnčnik, katerega je bila prislomila k zidu. V solnčniku je imela svoje poselske bukvice. — Ključarju Antonu Pircu, stanujočemu na Dunajski cesti št. 31, je ukradel neznan tat iz hleva »pri Novem svetuc« srebrno uro z verižico vred. Ura ima številko 16.853.

— **Namesto plačila zaušnico** je dal kleparski pomočnik A. K. Kramarjevi natakariči Uršuli Megličevi na Dolenski cesti št. 5, ko ga je ta tirjala, naj plača, kar je zajedel in zapil.

— **Pod vozom.** Včeraj so prepekljali v deželno bolnico 40 let starega delavca Antona Šerca iz Novega sela, občina Mirnapeč. Zvrnil se je bil na njega naložen voz, vsled česar je zadobil težke telesne poškodbe.

— **Sumljiv postopač** se je klatil včeraj po Dunajski cesti in si ogledaval hiše v notranjih prostorih. Zvečer so ga dobili na hodniku v prvem nadstropju Froelichove hiše. Rekel je, da išče stanovanja. Izročili so ga policaju, da mu je preskrbel prenočišča.

— **Popadljiv pes.** Na Sv. Petra nasipu je včeraj popoldne pes gospe A. S. popadel delavca Josipa Stupico, stanujočega v Trnovskih ulicah št. 19. Popadel ga je pod desnim kolonom in mu prizadejal precejšnjo rano.

— **Kavarnarja Ivana Lekana** so včeraj popoldne odpeljali v blaznico na Studenec.

— **V Ameriko** se je odpeljalo dano ponoči z južnega kolodvora 118 oseb. Trije fantje, ki so tudi hoteli odpotovati v Ameriko, pa še niso zadostili vojaški dolžnosti, so bili na kolodvoru po policiji prijeti in so morali iti še popred po slovo na Žabjek.

— **Najnovejše vesti.** Pasteur. V nedeljo pri odkritju spomenika slavnemu Pasteurju v Besançonu je proslavljal slovitega moža poljedelski minister Mougeot. — Nesreča na morju. V soboto je naletela angleška barka »Highfield« v kapstadtski luki na nemški parnik »Kaiser« ter se je takoj potopila. 23 mož je utonilo, 4 so se rešili. — Požar. V Hodoninu na Moravskem je ogenj upepelil kmetom 1000 metričnih stotov slame. Kmetje niso bili zavarovani. — Izgubljen človek. V Pragi so aretirali nekdanjega avskultanta z Dolnje Tuzle v Bosni, I. Petra, ki je bil preganjan s iskalnim listom. Isti je doma spreminjal na tihem kazen zapora z denarno globo, denar pa je zapravil. — 24 let po nedolžnem v ječi je bil neki lekarnar v Parizu. Obsodili so ga l. 1878 na do smrtno ječo, ker je baje otroval svojo ženo. Šele zdaj je prišla njegova nedolžnost na dan. — Zoper ženske. Društvo železničnih uradnikov in vojno ministrstvo se je odločno izreklo zoper to, da bi bile ženske nastavljene kot uradnice na železnicah. — Šola za zrakovplovce je bila ustanovljena v Parizu. Odgojenci se bodo sprejemali v zrakovplovski oddelek francoske armade. — Rodbinska drama. V Tromsø je ustrelil veletržec Kraemer svojo ženo in 4 otroke zaradi nezvestobe svoje žene, potem sa je sam javil redarstvu. — Kartuzijanci v Avstrijo. »Figaro« piše, da so kartuzijanci dali v najem svojo velikansko tovarno za likere v Chartresu ter se izselijo v Avstrijo.

Telefonska in brzovajna poročila.

Berolin 19. avgusta. Veliko senzacijo vzbuja dejstvo, da se je v Charlottenburgu tik Berolina vršil poljski shod, na katerem je glavni govornik pozivljaj Poljake na najbrezobzirnejši boj proti Prusiji ter dejal, da se Poljaki nikdar ne odpovedo zahtevi po samostojni Poljski in da bo prej Pruska izginila z zemljevida, nego bo poljski Poznanj germaniziran.

Sofija 19. avgusta. Stranka Sarafova se je posebno konstituirala kot macedonska stranka in izvolila Staničeva predsednikom. Vlada hoče razpustiti oba odbora.

Pariz 19. avgusta. Ministrski predsednik Combes je v La Rochelle kot načelnik generalnega sveta izjavil, da je trdno odločen z vso odločnostjo uresničiti politični program sedanje vlade.

Pariz 19. avgusta. Včeraj se je začelo zasedanje generalnih svetov. Nekateri so sklenili protestirati proti zaključanju redovniških šol, drugi so vladi čestitali in jo pozvali, naj energično nadaljuje boj proti klerikalizmu.

Pariz 19. avgusta. Vsled ščuvanja duhovščine je prišlo v raznih bretonskih krajih do pravih revolt. Bretonci so še danes večinoma klerikalni in zato so jih duhovniki lahko naščuvali. V Folgoët, v Saint-Méenu in v Pleudanielu je prišlo de krvavih revolt. Zbralo se je več tisoč kmetov, ki so hoteli siloma preprečiti zaključanje redovniških šol. Prava bitka se je vnela v Ploudanielu, kjer so se kmetje zbrali v samostanu. Ko je vladni komisar dal vrata odpreti, so začeli kmetje metati kamenje in opeko ter izlivati gnojnice na vladne organe in na orožnike. Tudi so metali na orožnike s petrolejem polite goreče snope slame. Vladni organi so se morali umakniti. Boj je trajal dve uri. Prišlo je potem vojaštvo, razgnalo nahujskane kmete in zaključilo samostan.

Borzna poročila.

Dunajska borza

dne 19. avgusta 1902.

Skupni državni dolg v notah	101-75
Skupni državni dolg v srebru	101-60
Avstrijska zlata renta	121-65
Avstrijska krona renta 4%	100-10
Ogrska zlata renta 4%	121-30
Ogrska krona renta 4%	85-1
Avstro-ogrsko bančne delnice	1585-1
Kreditne delnice	687-1
London vista	239 72 1/2
Nemški državni bankovci za 100 mark	117 02 1/2
20 mark	23-41
20 frankov	18-06
Italijanski bankovci	94-25
C. kr. cekini	11-26

Žitne cene v Budimpešti

dne 19. avgusta 1902.

Ternin.

Pšenica za oktober	za 50 kg	K	6-66
Rz " " april 1903	"	"	6-97
Rz " " oktober	"	"	5-84
Koruzna " avgust	"	"	5-15
" " maj 1903	"	"	5-07
Oves " oktober	"	"	5-37

Efektiv.

Nespremenjeno.

Meteorologično poročilo.

Višina nad morjem 806-2 m. Srednji sračni tlak 736-0 mm.

Augst	Čas opa- zovanja	Stanje baro- metra v mm.	Tempera- tura v °C	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah
18.	9. zvečer	737-6	19-2	sl. vzhod	jasno	
19.	7. zjutraj	738-4	16-2	brezvetr.	megla	
	2. popol.	736-6	27-8	sl. jzhod	skoro jas.	0-3 mm.

Srednja včerašnja temperatura 20-8°, no-
male: 18-6°.

Zahvala.

Ob nepričakovani in težki izgubi
naše iskreno ljubljene, nepozabne matere,
oziroma sestre, svakinje in tete, gospe

Marije Matajč roj. Kušar

nam je došlo toliko dokazov prisrčnega
sočutja, da se čutimo zavezani za to
kakor tudi za lepe vence in za mnogo-
brojno udeležbo pri izpovedu topla za-
hvaljevati vse častite sorodnike, prija-
telje in znanke.

V Ljubljani, dne 18. avgusta 1902.

(1983)

Žalujoči zaostali.

Gospodična

ki je z dobrim uspehom absolvirala trgov-
ski kurs, slovenskega in nemškega jezika
zmožna, želi vstopiti kot knjigovodkinja
ali korespondentinja v kako pisarno.

Prijazne ponudbe pod „Služba“ na
upravnisti „Slov. Naroda“.

(1944-3)

Špage vsake vrste

domačega in tovarniškega izdelka, kakor tudi za
vreče vezati, **sirovega konca**, po-
nuja samo za preprodajalce ali večje odjemalce

Ivan Kordik

trgovina galanterije in drobnine na debelo
in drobno

(1457-9)

Ljubljana, Prešernove ulice št. 10-14.

Najboljša studenčna sesalka na svetu!

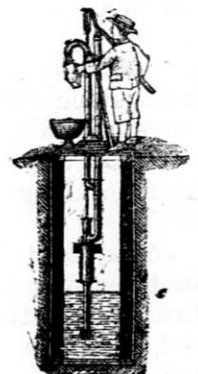
Genial-sesalka

crpa vodo iz globokih studen-
cev skozi pod zemljo napeljavne
cevi v visoko položeni nabi-
ralnik. a (1088-17)

Prvi moravski zaod za vodo-
vode in izdelovanje sesalk

Ant. Kunz

c. kr. dvorni zalagatelj
Moravske Granice
(Mährisch-Weiskirchen).

Prešernove * * * poezije

v novi popolni izdaji z žiljenjem, literarno-
zgodovinskimi črticami in estetično oceno.
Uredil A. J. Šker. — Elsevir-izdaja (rudeče
usnje z zlato obvezo) 3. št. po pošti 3 K 20 h.

Založništvo L. Schwentner v Ljubljani.

1838-8

Kahm in Murnik

prodajata

brinovec in burski liker

Frana Gveka iz Kamnika.

b (1789-8)

Hiša

v Begunjah št. 15 pri Cirknici proda se
z vrtem in gospodarskim poslopjem vred
pod prav ugodnimi pogoji; hiša stoji na
najlepšem prostoru, v njej nahajala se je
mno go let gostilna in trgovina.

Več poizve se pri lastnici **Franji
Papež roj. Blažen.**

(1963-2)

Proda se ležeči, 32 konjskih sil močni parni stroj

s kotli in armaturo.

Cela naprava je izborno ohranjena,
brezhibno gre ter se proda samo zato,
ker se namerava kupiti močnejšo gonilno
moč. Kdor se za to zanima, more si ogle-
dati napravo pri delu, v usnjarski to-
varni Karola Pollaka.

Cenjene ponudbe naj se pošiljajo na
zgoraj navedeni naslov.

(1939-3)

Kupujem

vsako množino lepih, belo
posušenih

jedilnih gob

po najvišji ceni.

Jožef Leuz.

(1940-3)

Ces. kr. avstrijske državne železnice.

Izvod iz voznega reda

veljaven od dne 1. junija 1902. leta.

**Odhod iz Ljubljane j. r. kol. Proga des
Trbiž.** Ob 12. uri 24 m po noči osonni vlak v Trbiž,
Beljak, Celovec, Franzensfeste, Inomost, Monakovo,
Ljubno; čez Selthal v Aussee, Solnograd, čez Klein-
Reifling v Steyr, v Linc, na Dunaj, čez Amstetten. —
Ob 7. uri 5 m zjutraj osonni vlak v Trbiž, Pon-
tabel, Beljak, Celovec, Franzensfeste, Ljubno,
Dunaj; čez Selthal v Solnograd, Inomost, čez
Klein-Reifling v Linc, Budejovice, Plzen, Mari-
jine var, Heb, Francove var, Karlove var, Prago,
Lipsko; čez Amstetten na Dunaj. — Ob 11. uri 51 m
dopolodne osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak,
Celovec, Ljubno, Selthal, Dunaj. — Ob 3. uri 56 m
popoldne osonni vlak v Trbiž, Pontabel, Beljak,
Celovec, Franzensfeste, Monakovo, Ljubno; čez Sel-
thal v Solnograd, Lend-Gastein, Zell ob jezeru, Ino-
most, Bregenc, Curin, Geneve, Pariz; čez Klein-Reifling
v Steyr, Linc, Budejovice, Plzen, Marijine vare, Heb,
Francove vare, Karlove vare, Prago, Lipsko, na Dunaj
čez Amstetten. Ob nedeljah in praznikih ob 5. uri
41 m popoldne v Podnart-Krope. Ob 10. uri po noči
osonni vlak v Trbiž, Beljak, Franzensfeste, Inomost, Mo-
nakovo, (Ljubljana-Monakovo direktni vozovi I. in II.
razreda). — **Proga v Novomesto in v Kočevje.**
Osonni vlaki: Ob 7. uri 17 m zjutraj v Novomesto-
Straža, Toplice, Kočevje, ob 1. uri 5 m popoldne
istotako, ob 7. uri 08 m zvečer v Novomesto, Ko-
čevje. — **Príhod v Ljubljano j. r. kol. Proga
iz Trbiža.** Ob 3. uri 25 m zjutraj osonni vlak z
Dunaja čez Amstetten in Monakovo, (Monakovo-Ljub-
ljana direktni vozovi I. in II. razreda), Inomosta, Fran-
zensfeste, Solnograda, Linca, Steyra, Aussee, Ljubna,
Celovca, Beljaka. Ob 7. uri 12 m zjutraj osonni vlak
iz Trbiža. — Ob 11. uri 16 m popoldne osonni vlak
z Dunaja čez Amstetten, iz Lipska, Karlovih varov,
Heba, Marijinih varov, Plznja, Budejovic, Solnograda,
Linca, Steyra, Pariza, Geneve, Curin, Bregence, Ino-
mosta, Zella ob jezeru, Lend-Gastein, Ljubna, Ce-
lovca, St. Mohorja, Pontabla. — Ob 4. uri 44 m po-
popoldne osonni vlak z Dunaja, iz Ljubna, Selthala,
Beljaka, Celovca, Monakova, Inomosta, Franzensfeste,
Pontabla. Ob nedeljah in praznikih ob 8. uri 30 m
zvečer iz Podnart-Krope. — Ob 8. uri 51 m
zvečer osonni vlak z Dunaja, iz Lipskega, Prago,
Francovih varov, Karlovih varov, Heba, Marijinih
varov, Plznja, Budejovic, Linca, Ljubna, Beljaka,
Celovca, Pontabla, čez Selthal iz Inomosta. **Proga
iz Novega mesta in Kočevja.** Osonni vlaki:
Ob 8. uri 44 m zjutraj, iz Novega mesta in Ko-
čevja, ob 2. uri 32 m popoldne iz Straže Toplic,
Novega mesta, Kočevja in ob 8. uri 35 m zvečer,
istotako. — **Odhod iz Ljubljane dr. kol. v Kam-
nik.** Mešani vlaki: Ob 1. uri 25 m zjutraj, ob 2. uri
5 m popoldne, ob 2. uri 30 m in ob 10. uri 25 m
zvečer, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih.
— **Príhod v Ljubljano dr. kol. iz Kamnika.**
Mešani vlaki: Ob 6. uri 49 m zjutraj, ob 11. uri
6 m popoldne, ob 6. uri 19 m in ob 9. uri 55 m
zvečer, poslednji vlak le ob nedeljah in praznikih.
— Srednjeevropski čas je krajevnemu času v Ljub-
ljani za 2 minute spredi. (1517)

Marija Zupan roj. Altmann izprašana babica

Poljanska cesta šte. 21

priporoča se (1939-3)

častitim damam.

Ravnokar je izšla knjižica

„Cerkvene pristojbine“

štolnina

za Štajersko, Koroško in Kranjsko.

II. natis. Cena 12 kr. (24 h.)

Založil in prodaja **Rok Drogenik v Ljub-
ljani, Florianske ulice št. 33.** Dobiva
se tudi v L. Schwentner-jevi knjigarni
v Ljubljani. (1855-7)

Oklic.

V sredo, dne 20. t. m., od 9. ure
dopoludne dalje se bodo na **prosto-
voljni javni dražbi** prodajale razne pre-
mičnine, kakor: **hišna oprava, zobo-
tehnični preparati, instrumenti,
zobozdravniška oprava in dr.,**
kakor tudi najemne pravice do stanovanja
v **Špitalskih ulicah št. 7 v I. nad-
stropji**, pristojeca dosedanja zobozdrav-
niški tvrdki **dr. R. Frlan in O. Seydl**
do 1. novembra 1902. Dražba se vrši v
navedenem stanovanju samem, kjer so vse
stvari na ogled. (1932)

Naznanilo.

Podpisani usojam si slavnemu občin-
stvu vljudno naznaniti, da me je c. kr.
okrajno sodišče v Ljubljani z odlokom z
dne 5. avgusta 1902, št. E 1601/2
imeno-

valo **prisilnim upravnikom** gospoda
Alojzija Kališ-a, plakaterja v Ljubljani.

Uljudno torej prosim, da blagovoli
slav. p. n. občinstvo od danes nadalje vse

plakate

katero namerava s prilepjenjem razgla-
siti, meni **dopošiljati** ali me o tem
obvestiti.

Opomnim še, da bodem kot sekvester
kioske temeljito prenovil in vse
plošče osnažil, ter vljudno prosim, da last-
niki plošč naročila ponové, ker bodem
naročnino znižal. (1980-1)

Ljubljana, dne 18. avgusta 1902.

Z velespoštovanjem

Peter Matelič

podjetnik za snaženje stanovanj in oken
na Sv. Petra nasipu št. 25, prilično na desno.

Papir za svalčice

brez glicerina

in cigaretne

stroč-

nice

A i D A
Premiarno z zlato kolajno na Dunaju 1902.
Naj-
boljši
izdelek
sedanjega
časa!!
Dobiva se v Ljubljani v prodajalnicah
specialitet:
**Vaso Petričič, Anton
Krisper, Mestni trg, Ivan
Kordik, Prešernove ulice. 1550-0**

Odda se takoj lepa, meblovana

mesečna soba

s posebnim vhom in razgledom na ulico.

Več se poizve v Sv. Florijana ulicah
št. 31, II. nadstropje. (1979-1)

Učenec

14 do 15 let star, s primerno šolsko
izobrazbo ter slovenskega in nemškega
jezika zmožen, sprejme se v trgovino z
mešanim blagom. — Ponudbo sprejema
J. Razboršek v Šmartnem pri Litiji.

Samo za 4 vinarje je možno napraviti

krožnik dobre juhe

v 5 minutah iz juhnih konzerv, ki se uporabljajo
v c. kr. avstr. armadi. — Pošiljate 130 porcij
za 5 K po poštnem povzetju ali nekoliko porcij
in navodilo kot vzorec za 40 vin. pošilja franko,
če se dotična svota naprej pošlje Jindřich Voj-
těch, Král. Vinohrady št. 583. (1813-8)

Štirje dijaki

iz boljnih rodbin se sprejmejo na

stanovanje in hrano. (1946-3)

Kje, pove upravništvo »Slov. Naroda«.

• Dobro izurjen •

trgovski pomočnik

se išče za tukajšnjo špecerijsko
trgovino.

Prijazne ponudbe pod naslovom:
„poštni predal št. 57“.

(1941-3)

Več izurjenih

krojaških pomočnikov

sprejme takoj (1926-3)

Josip Pogačnik

krojaški mojster v Radovljici, Gorenjsko.

Izurjene šivilje

ae takoj sprejmejo. (1975-2)

Sv. Petra nasip št. 35.

„Narodni dom“.

(1916)

Jutri v sredo, dne 20. avgusta,
nepreklicljivo zadnji dan

Tongo- in Mandingo- karavane.

Predstave in vstopnina kakor znano.

Vničuje

m u h e

najnevarnejše prenašalke bolezenskih in
kužnih tvarin. (415-152)

Najboljše sredstvo je ameriški

Tanglefoot

ki se dobi v vsaki boljši prodajalnici po 5 kr. pola.

Sloveči profesorji

medicine in zdravniki pri-
poročajo

tinkture za

* želodec

lekarnarja Piccoli-ja

v Ljubljani

dvornega zalagatelja

Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepa
želodec, vzbuja tek, po-
sebuje prebavljanje in odprtje telesa, po-
sebuje zdravilna za one, ki trpe na zasta-
ranem zaprtju.

Tinktura za želodec razpošilja lekarnar
Piccoli v Ljubljani v škatljicah z 12 ste-
klenicami za K 2.52, s 24 steklenicami za
K 4.80, s 36 steklenicami za K 7.—, s 70
steklenicami za K 13.— (Poštni paket pod
5 kg.) (1507-4) 3

Žrebanje nepreklicno

25. septembra 1902

Olomuške razstavne srečke

à 1 krono

Glavni dobitnik

30.000 kron

priporoča

J. C. MAYER
v Ljubljani. (1981-1)

• Vsi dobitki se izplačajo dobiteljem v gotovini po odbitku 10%.